

**Psychisch Welzijn Tijdens Werkloosheid:
De Rol van Persoonlijkheid en Perceptie van Tijdsstructuur**

Lootens Hanne en Van Hoye Greet*

Samenvatting

Doorgaans vertonen werklozen een lager psychisch welzijn dan mensen met een betaalde baan. Deze negatieve impact van werkloosheid op psychisch welzijn blijkt echter minder groot te zijn wanneer werklozen hun tijdsgebruik als zinvol en gestructureerd blijven percipiëren. De huidige studie ging na of iemands persoonlijkheid - zoals gemeten door het Big Five raamwerk - bepalend kan zijn voor deze perceptie van tijdsstructuur. In een steekproef van 231 werkloze Vlamingen bleek dat mensen die hun tijdsgebruik als meer doelgericht en georiënteerd op het heden beleefden een hoger psychisch welzijn vertoonden. Betreffende de relatie tussen persoonlijkheid en de perceptie van tijdsstructuur, rapporteerden werklozen die meer openstaan voor ervaringen minder doelgerichtheid. Meer consciëntieuze mensen percipieerden meer doelgerichtheid, routines, organisatie en volhardendheid. Meer neurotische werklozen beleefden minder doelgerichtheid en oriëntatie op het heden. Tot slot vertoonden meer neurotische werklozen die meer openstaan voor ervaringen een lager psychisch welzijn, doordat ze minder tijdsstructuur beleefden.

Trefwoorden: Werkloosheid, psychisch welzijn, perceptie van tijdsstructuur, persoonlijkheid, Big Five

* Hanne Lootens is verbonden aan de Vakgroep Personeelsbeleid, Arbeids- en Organisationspsychologie van de Universiteit Gent. Correspondentie-adres: Henri Dunantlaan 2, B-9000 Gent. Tel.: 0032-9-2646455, e-mail: Hanne.Lootens@ugent.be

Greet Van Hoye is verbonden aan de Vakgroep Personeelsbeleid, Arbeids- en Organisationspsychologie van de Universiteit Gent. Correspondentie-adres: Henri Dunantlaan 2, B-9000 Gent. Tel.: 0032-9-2646454, e-mail: Greet.VanHoye@ugent.be

1 Inleiding

De afgelopen jaren heeft de wereldwijde economische crisis tot een toename van het werkloosheidscijfer geleid (Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding, 2010). Aangezien werkloosheid zowel het fysiek als psychisch welzijn aantast (De Witte, 2010; Hanisch, 1999; McKee-Ryan, Song, Wanberg & Kinicki, 2005; Paul & Moser, 2009; Wanberg, Griffiths & Gavin, 1997), zijn er heel wat mensen die het hoofd dienen te bieden aan deze problemen. Uit een recente meta-analyse blijkt echter dat werklozen hun welzijn beter kunnen handhaven door een beroep te doen op een aantal hulpbronnen (McKee-Ryan et al., 2005). Een van deze hulpbronnen is de perceptie van tijdsstructuur of de mate waarin mensen hun tijd als zinvol en gestructureerd beleven (Feather & Bond, 1983). Onderzoek toont immers aan dat werkloze personen die hun tijdsinvulling als zinvol en gestructureerd blijven percipiëren een hoger psychisch welzijn ervaren dan mensen die minder tijdsstructuur beleven (Wanberg et al., 1997). Deze vaststelling impliceert dat er individuele verschillen zijn in de mate waarin mensen hun tijdsgebruik tijdens werkloosheid al dan niet als zinvol en gestructureerd ingevuld percipiëren (Wanberg et al., 1997).

In de bestaande literatuur werd reeds meermaals gesuggereerd dat persoonlijkheid een mogelijke verklaring zou kunnen zijn voor deze individuele verschillen in de perceptie van tijdsstructuur tijdens werkloosheid (McKee-Ryan et al., 2005; Wanberg et al., 1997). Tot op heden is er echter slechts beperkte empirische evidentie hiervoor (Bond & Feather, 1988).

Verscheidene studies uit de time management literatuur toonden wel reeds aan dat persoonlijkheid bepalend is voor de mate waarin mensen hun tijd organiseren en invullen (Claessens, Van Eerde, Rutte & Roe, 2007). Mogelijk is dit ook zo voor de perceptie van tijdsstructuur tijdens werkloosheid. Het hoofddoel van de huidige studie bestaat er bijgevolg in om na te gaan of de persoonlijkheid van mensen – zoals gemeten door het Big Five raamwerk – de perceptie van tijdsstructuur tijdens werkloosheid beïnvloedt. Verder gaan we

na hoe persoonlijkheid gerelateerd is aan het psychisch welzijn tijdens werkloosheid en of de perceptie van tijdsstructuur een onderliggend mechanisme is in deze relatie. Deze studie biedt dan ook een aantal suggesties voor de begeleiding van werklozen.

2 Perceptie van Tijdsstructuur

Volgens het latente deprivatiemodel van Jahoda (1982) heeft het hebben van een betaalde baan een positieve invloed op het welzijn door twee verschillende soorten functies te vervullen. Enerzijds biedt een betaalde baan mensen manifeste functies (bijv. loon), terwijl het anderzijds ook latente functies vervult (bijv. structuur, activiteit, doelen). Wanneer mensen hun betaalde baan verliezen, gaan deze functies verloren en wordt hun psychisch en fysiek welzijn aangetast (Hanisch, 1999).

Niet elk werkloos individu wordt echter in dezelfde mate met deze negatieve gevolgen geconfronteerd (De Witte & Wets, 1996; Paul & Batinic, 2010; Wanberg et al., 1997).

Recentelijk toonde een meta-analyse immers aan dat er vier hulpbronnen bestaan waarop mensen een beroep kunnen doen om de negatieve gevolgen van hun werkloosheid te beperken: persoonlijke bronnen, sociale steun, financiële bronnen en de perceptie van tijdsstructuur (McKee-Ryan et al., 2005). De huidige studie richt zich op één specifieke hulpbron, namelijk de perceptie van tijdsstructuur.

Personen die een betaalde baan hebben, ontwikkelen bepaalde routines: ze worden elke dag omtrent hetzelfde tijdstip wakker, vertrekken naar hun werk, vervullen hun taken op het werk, houden middagpauze, werken verder en vertrekken 's avonds terug naar huis. Daarna eten ze, vullen ze hun vrije tijd in (bijv. door te sporten, vrienden op te zoeken) en gaan ze slapen (Wanberg et al., 1997). Wanneer ze hun betaalde baan verliezen, verandert dit patroon: ze beleven niet langer de routine en het gevoel van zinvolheid die hun betaalde baan hen bood, noch de eisen waarmee ze geconfronteerd werden bij het uitvoeren ervan (Jahoda, 1982; Warr, 1987). Door dit gebrek aan zinvolheid en een gereduceerde structuur in hun dagelijkse

activiteiten, zouden werkloze personen meer problemen met hun tijdsstructuur percipiëren (Warr, 1987).

De perceptie van tijdsstructuur wordt gedefinieerd als de mate waarin individuen hun tijdsgebruik als zinvol ingevuld en gestructureerd beleven (Bond & Feather, 1988; Feather & Bond, 1983; Mudrack, 1999; Wanberg et al., 1997). Bond en Feather (1988) conceptualiseren de perceptie van tijdsstructuur als een multidimensioneel construct, bestaande uit vijf verschillende dimensies. “Doelgerichtheid” is de eerste dimensie en weerspiegelt de mate waarin individuen het gevoel hebben dat ze doelen hebben, dat hun tijd zinvol, belangrijk en waardevol ingevuld is en dat de activiteiten die ze ondernemen betekenisvol zijn voor hen. “Routine” is de tweede dimensie en reflecteert de mate waarin mensen menen dat hun tijd gestructureerd is en dat ze routines volgen. De derde dimensie “oriëntatie op het heden” geeft aan in welke mate mensen actief werken aan het heden in plaats van stil te staan bij gemiste kansen in het verleden of te piekeren over de toekomst. De vierde dimensie “organisatie” reflecteert in hoeverre iemand zijn/haar tijd als georganiseerd percipieert en vindt dat de geplande activiteiten ook effectief worden uitgevoerd. “Volhardendheid” is de vijfde dimensie. Hoe meer “volhardendheid” mensen percipiëren, hoe minder snel ze opgeven en hoe meer activiteiten ze tot een goed einde brengen, zelfs al worden ze met moeilijkheden geconfronteerd.

Feather en Bond (1983) baseerden zich op eerder onderzoek omtrent tijdsgebruik om deze dimensies te onderscheiden. Verscheidene studies toonden immers aan dat de specifieke manier waarop mensen hun tijdsgebruik beleven, geconcipieerd werd door verschillende dimensies. Wessman (1973) bijvoorbeeld trachtte, in navolging van eerder onderzoek, de essentie van de manier waarop mensen hun tijd invullen, te vatten aan de hand van de Temporal Experience Questionnaire die vier dimensies omvat. De eerste dimensie – “onmiddellijke tijdsdruk” – reflecteert de mate waarin personen het gevoel hebben dat ze hun

tijdsgebruik onder controle hebben, terwijl de tweede dimensie – “persoonlijke doelstellingen”- de mate waarin mensen zinvolheid beleven in hun tijdsinvulling weergeeft. De derde dimensie – “tijdsgebruik” – reflecteert de mate waarin men routines en schema’s gaat volgen, terwijl de vierde dimensie – “persoonlijke inconsistentie” – weerspiegelt of mensen menen van zichzelf dat ze zich aan hun planning en activiteiten houden.

Op basis van dit voorgaand onderzoek ontwikkelden Feather en Bond (1983) de Time Structure Questionnaire. Met deze vragenlijst brachten ze de perceptie van tijdsstructuur in kaart aan de hand van de vijf vooropgestelde dimensies. Deze vragenlijst is gevalideerd en wordt frequent gebruikt in de literatuur om de perceptie van tijdsstructuur te meten (bijv. George, 1991; Mudrack, 1999; Wanberg et al., 1997).

In voorgaand onderzoek werd voornamelijk gebruik gemaakt van een somscore van alle dimensies samen om de perceptie van tijdsstructuur te meten (bijv. George, 1991; Macan, Gibson & Cunningham, 2010; Smythe & Robertson, 1999; Wanberg et al., 1997; Watt & Vodanovich, 1999). Feather en Bond (1994) suggereerden nochtans dat een multidimensionele benadering een nauwkeuriger beeld zou schetsen van de perceptie van tijdsstructuur dan één globale score. Hiertoe baseerden ze zich op hun resultaten die uitwezen dat de vijf dimensies op differentiële wijze correleerden met verscheidene andere variabelen, zoals psychisch welzijn, fysieke gezondheid, neuroticisme en extraversie (Bond & Feather, 1988; Feather & Bond, 1983). Rekening houdend met deze suggestie, zullen wij in de huidige studie de multidimensionele benadering gebruiken. Om de vergelijking met voorgaand onderzoek mogelijk te maken, wordt eveneens een totale somscore voor de perceptie van tijdsstructuur berekend.

De perceptie van tijdsstructuur, zoals gemeten door de Time Structure Questionnaire, geeft de mate weer waarin iemand zijn of haar tijd als gestructureerd en zinvol ingevuld percipieert (Feather & Bond, 1983). Deze omschrijving benadrukt het subjectieve karakter van

tijdsstructuur en wordt gehanteerd in de meeste studies die tijdsstructuur meten (bijv. Bond & Feather, 1988; Feather & Bond, 1983; George, 1991; Macan et al., 2010; Smythe & Robertson, 1999; Wanberg et al., 1997; Watt & Vodanovich, 1999). Theoretisch gezien is het echter plausibel dat deze perceptie gerelateerd is aan objectief of werkelijk tijdsgebruik.

Verscheidene studies toonden immers aan dat de perceptie van tijdsgebruik positief gerelateerd was aan hun objectief tijdsgebruik en de handelingen die ze stelden om hun tijd gestructureerd en zinvol in te vullen (Burt & Kemp, 1994; Claessens et al., 2007; Smythe & Robertson, 1999). Ook bleek uit een studie van Rowley en Feather (1987) dat er een positieve relatie bestond tussen perceptie van tijdsstructuur en de tijd die men werkelijk besteedde aan de zoektocht naar een nieuwe betaalde baan. Deze bevinding wees eveneens op een positieve relatie tussen de perceptie van tijdsstructuur en de realiteit.

3 Perceptie van Tijdsstructuur en Welzijn tijdens Werkloosheid

Het hebben van een betaalde baan biedt mensen structuur in hun dag, evenals het gevoel zinvol bezig te zijn. Wanneer door het verlies van hun betaalde baan deze functies niet meer vervuld worden, neemt hun psychisch welzijn af (Jahoda, 1982). Hierop verder bouwend, verwachten we dat het verlies van de voordelen van het hebben van een betaalde baan (bijv. structuur, activiteit, doelen) minder zwaar doorweegt wanneer individuen tijdens hun werkloosheid op andere manieren dan via het hebben van een betaalde baan activiteit, regelmaat en doelen kunnen percipiëren (McKee-Ryan et al., 2005). Dit werd empirisch ondersteund door de vaststelling dat werklozen die meer tijdsstructuur percipieerden meer psychisch welzijn vertoonden (Bond & Feather, 1988; Feather & Bond, 1983; McKee-Ryan et al., 2005; Wanberg et al., 1997). In de huidige studie proberen we om deze positieve relatie tussen de perceptie van tijdsstructuur en psychisch welzijn tijdens werkloosheid te repliceren in een Vlaamse context. Bovendien houden we hierbij rekening met alle dimensies van de perceptie van tijdsstructuur, hetgeen een aanvulling vormt op voorgaand onderzoek.

Hypothese 1: Werklozen die meer tijdsstructuur percipiëren, zullen een hoger psychisch welzijn vertonen.

4 Persoonlijkheid en de Perceptie van Tijdsstructuur

Aangezien aangetoond werd dat de perceptie van meer tijdsstructuur gerelateerd is aan een hoger psychisch welzijn tijdens werkloosheid, is het van belang om inzicht te krijgen in de individuele verschillen die de variatie in de perceptie van tijdsstructuur kunnen verklaren (Wanberg et al., 1997). Een mogelijke determinant is persoonlijkheid. De time management literatuur toont immers aan dat persoonlijkheid bepalend is voor de mate waarin individuen hun tijd invullen en organiseren (Claessens et al., 2007). Bovendien werd reeds meermaals gesuggereerd dat de mate waarin mensen hun tijd al dan niet als zinvol ingevuld en gestructureerd percipiëren, kan variëren naargelang persoonlijkheidskenmerken (Bond & Feather, 1988; Wessman, 1973). Bijgevolg gaan we in deze studie na of dit ook het geval is voor de perceptie van tijdsstructuur tijdens werkloosheid. Hierbij doen we een beroep op het Big Five raamwerk, dat vijf grote basisdimensies omvat – openheid voor ervaringen, consciëntieusheid, extraversie, vriendelijkheid en neuroticisme. Dit raamwerk is het resultaat van jaren studiewerk, dat enerzijds grote pools bijvoeglijke naamwoorden onderzocht (Goldberg, 1999) en anderzijds de structuur van bestaande persoonlijkheidsvragenlijsten analyseerde (Costa & McCrae, 1988). Alle studies konden empirische evidentie bieden voor de robuuste vijffactoroplossing zoals hierboven beschreven (Borkenau & Ostendorf, 1990; Goldberg, 1990; Hofstee, De Raad & Goldberg, 1992). Bijgevolg werd dit raamwerk reeds in eerder onderzoek gebruikt om de invloed van persoonlijkheid op diverse variabelen in kaart te brengen. Voorbeelden hiervan zijn een studie die de rol van persoonlijkheid in de selectie-context onderzocht (Heymans & Van Hove, 2005) en een onderzoek dat zich richtte op de

relatie tussen persoonlijkheid en psychisch welzijn tijdens werkloosheid (Creed & Evans, 2002). Bovendien worden deze dimensies ook in de praktijk toegepast onder de vorm van frequent gebruikte en gevalideerde persoonlijkheidsvragenlijsten, zoals de NEO Five-Factor Inventory van Costa en McCrae (1988), die de Big Five in kaart brengt, overeenstemmend met de brede persoonlijkheidsfactoren (Costa & McCrae, 1995; Goldberg, 1999). Tot zover gekend, werd in de werkloosheidsliteratuur eveneens voornamelijk gebruik gemaakt van dit raamwerk (Bond & Feather, 1988; Creed & Evans, 2002).

Specifiek naar de relatie met de perceptie van tijdsstructuur toe, werden in voorgaand onderzoek slechts twee van de Big Five persoonlijkheidsfactoren in rekening gebracht.

Daarenboven werd in deze studies een beroep gedaan op een steekproef van studenten (Bond & Feather, 1988). De huidige studie draagt dan ook bij aan de literatuur door de relatie tussen alle Big Five persoonlijkheidsfactoren en de perceptie van tijdsstructuur in kaart te brengen in een steekproef van werklozen.

In wat volgt, ontwikkelen we algemene hypothesen betreffende de relatie tussen elk van de Big Five persoonlijkheidsfactoren en de perceptie van tijdsstructuur als overkoepelend concept. Rekening houdend met de inhoudelijke implicaties van de definiëring van de vijf verschillende dimensies van de perceptie van tijdsstructuur, verwachten we verder dat de persoonlijkheidstrekken mogelijk op verschillende wijze zullen gerelateerd zijn met de dimensies van de perceptie van tijdsstructuur. Gezien het ontbreken van voorgaand onderzoek, worden hiervoor geen specifieke hypothesen vooropgesteld, maar gaan we exploratief na of de relaties tussen persoonlijkheid en de perceptie van tijdsstructuur variëren naargelang de bestudeerde dimensie.

4.1 Openheid voor Ervaringen

Openheid voor ervaringen wordt omschreven als de persoonlijkheidsfactor die creativiteit, nieuwsgierigheid, sensitiviteit en ruimdenkendheid omvat (Barrick & Mount, 1991; DeNeve

& Cooper, 1998; Roccas, Sagiv, Schwartz, & Knafo, 2002). Mensen met hoge openheid voor ervaringen worden eerder aangetrokken door variatie en nieuwe stimuli, terwijl personen die minder openstaan voor ervaringen rationeel en conventioneel zijn in hun gedrag en routines onderhouden in hun dagelijkse leven (Costa, Terraciano & McCrae, 2001). Hierop verder bouwend, verwachten we dat werklozen die meer openstaan voor ervaringen minder tijdsstructuur zullen beleven. Mensen die openstaan voor ervaringen hebben variatie en prikkels nodig, die ze door het wegvallen van hun betaalde baan – een bron van variatie en prikkels – misschien zullen missen. Daarnaast volgen deze personen niet vaak routines en is het mogelijk dat ze door hun dromerige aard, gevoeligheid en nieuwsgierigheid vaker zullen dromen in plaats van te leven in het “hier en nu”, wat hun perceptie van hun tijdsgebruik negatief kan beïnvloeden. Voor zover gekend, werd het verband tussen de perceptie van tijdsstructuur en openheid voor ervaringen nog niet onderzocht.

Hypothese 2: Werklozen die meer openstaan voor ervaringen, zullen minder tijdsstructuur percipiëren.

4.2 Consciëntieusheid

Consciëntieuze mensen kenmerken zich door hun verantwoordelijkheidsgevoel, organisatietalent, planmatigheid, doelgerichtheid, volhardendheid en bedachtzaamheid (Barrick & Mount, 1991; Digman, 1990; Roccas et al., 2002). Conceptueel gezien zijn dit allemaal karakteristieken die van belang kunnen zijn om iemands perceptie van tijdsstructuur tijdens werkloosheid op peil te houden (Claessens et al., 2007). We verwachten dan ook dat consciëntieuze mensen meer tijdsstructuur zullen beleven dan niet-consciëntieuze individuen, omdat ze zichzelf meer doelen stellen, hun activiteiten plannen, hun tijd beter organiseren en activiteiten volhouden tot het einde. Desalniettemin is er, voor zover gekend, nog geen

onderzoek verricht naar de relatie tussen deze persoonlijkheidsfactor en de perceptie van tijdsstructuur tijdens werkloosheid.

Hypothese 3: Werklozen die meer consciëntieus zijn, zullen meer tijdsstructuur percipiëren.

4.3 Extraversie

Extraverte mensen zijn sociaal, levendig, assertief, praatvaardig, en ervaren voornamelijk positieve emoties (Barrick & Mount, 1991; Digman, 1990; Roccas et al., 2002). Daarenboven voelen ze zich comfortabel in sociale situaties en houden ze van interacties, in tegenstelling tot minder extraverte mensen die dergelijke omstandigheden liever uit de weg gaan (Roccas et al., 2002). We verwachten dat extraverte mensen meer tijdsstructuur zullen percipiëren doordat ze energiek zijn en actiever bezig blijven tijdens hun werkloosheid, door bijvoorbeeld sociale activiteiten te ondernemen. Daarenboven is het mogelijk dat ze omwille van hun positieve emoties hun tijd als zinvoller ingevuld zullen percipiëren dan introverte mensen (George, 1991). Eerder onderzoek wees reeds uit dat meer extraverte studenten meer doelgerichtheid rapporteerden (Bond & Feather, 1988), wat in lijn is met onze verwachtingen. De huidige studie onderzoekt de relatie tussen extraversie en de perceptie van tijdsstructuur tijdens werkloosheid.

Hypothese 4: Werklozen die meer extravert zijn, zullen meer tijdsstructuur percipiëren.

4.4 Vriendelijkheid

Vriendelijke mensen zijn oprecht, goedhartig, empathisch, coöperatief, tolerant, betrouwbaar en flexibel (Barrick & Mount, 1991; Costa et al., 2001). Creed en Evans (2002) suggereerden dat deze flexibiliteit mensen in staat stelt om negatieve situaties, zoals bijvoorbeeld werkloosheid, als dusdanig om te vormen zodat hun psychisch welzijn er niet door wordt aangetast. Ze zouden dit doen door actie te ondernemen en de problemen aan te pakken zodat ze zoveel mogelijk voordelen en zo min mogelijk negatieve consequenties ervaren, waardoor ze een beter welzijn vertonen (Creed & Evans, 2002). Tot slot is het mogelijk dat mensen omwille van de positieve emoties die gepaard gaan met vriendelijkheid hun tijd als meer gestructureerd en zinvol ingevuld zullen percipiëren (George, 1991). Voor zover gekend, werd de relatie tussen deze persoonlijkheidsfactor en de perceptie van tijdsstructuur tijdens werkloosheid nog niet empirisch onderzocht.

Hypothese 5: Werklozen die meer vriendelijk zijn, zullen meer tijdsstructuur percipiëren.

4.5 Neuroticisme

Neurotische mensen kenmerken zich door zenuwachtigheid, schuldgevoelens, angst, schaamte, twijfels, bezorgdheid en zelfmedelijden (Costa et al., 2001; Digman, 1990). Mogelijk kunnen deze typerende karakteristieken ertoe leiden dat neurotische personen meer moeilijkheden ervaren om hun tijd te managen dan minder neurotische personen (Claessens et al., 2007). Bovendien is het mogelijk dat neurotische personen door hun negatieve ingesteldheid en bezorgdheid ten opzichte van hun situatie (Creed & Watson, 2003) meer piekeren over het verleden en de toekomst of de indruk hebben dat hun tijdsbesteding doelloos is en routine mist. Er is reeds een studie die aantoonde dat neurotische studenten

minder tijdsstructuur beleefden dan minder neurotische studenten (Bond & Feather, 1988), wat in lijn is met onze verwachtingen. In deze studie onderzoeken we de relatie tussen neuroticisme en de perceptie van tijdsstructuur tijdens werkloosheid.

Hypothese 6: Werklozen die meer neurotisch zijn, zullen minder tijdsstructuur percipiëren.

5 Persoonlijkheid, Perceptie van Tijdsstructuur en Psychisch Welzijn

Zoals hierboven vermeld, wordt er in deze studie vanuit gegaan dat persoonlijkheid een mogelijke verklarende factor kan zijn voor de mate waarin werklozen hun tijd als zinvol en gestructureerd percipiëren, hetgeen gevolgen heeft voor hun psychisch welzijn. Hieruit kan afgeleid worden dat de perceptie van tijdsstructuur de relatie tussen persoonlijkheid en psychisch welzijn zou mediëren. Aangezien de perceptie van tijdsstructuur slechts één van meerdere hulpbronnen is die de negatieve gevolgen van werkloosheid kan afzwakken (McKee-Ryan et al., 2005), verwachten we partiële in plaats van volledige mediatie. Eerder onderzoek ondersteunt deze veronderstelling indirect. Zo werd enerzijds vastgesteld dat persoonlijkheid gerelateerd was aan de perceptie van tijdsstructuur (Bond & Feather, 1988) en aan psychisch welzijn (Creed & Evans, 2002), terwijl anderzijds werd aangetoond dat de perceptie van tijdsstructuur geassocieerd was met psychisch welzijn tijdens werkloosheid (Wanberg et al., 1997). Voor zover gekend, werd echter nog niet onderzocht of de perceptie van tijdsstructuur de relatie tussen persoonlijkheid en psychisch welzijn daadwerkelijk medieert.

Hypothese 7: De perceptie van tijdsstructuur zal de relatie tussen persoonlijkheid en psychisch welzijn tijdens werkloosheid partieel mediëren.

Alle hypothesen, zoals hierboven besproken, werden geïntegreerd in een onderzoeksmodel, dat wordt weergegeven in figuur 1.

Figuur 1 hier ongeveer invoegen

6 Methode

6.1 Steekproef

Het huidig onderzoek richtte zich op een populatie van Vlaamse werklozen die minstens één maand werkloos waren en ten minste drie maanden voltijdse werkervaring hadden. Het criterium omtrent werkervaring werd vooropgesteld omdat onderzoek heeft aangetoond dat studenten of schoolverlaters geen goed referentiepunt zijn voor het bestuderen van werkloosheid (Creed & Watson, 2003). Aangezien ze nog niet echt tot de arbeidsmarkt behoren, wordt hun zogenaamde werkloosheid door andere factoren bepaald dan bij mensen die reeds eerder tewerkgesteld waren. Het criterium van de werkloosheidsduur werd vooropgesteld om ervoor te zorgen dat de werkloosheid het psychisch welzijn van de participanten reeds kon beïnvloed hebben (Wanberg et al., 1997).

Onze steekproef bevatte 231 werkloze Vlamingen, waaronder 47.2 % vrouwen. Gemiddeld hadden de participanten een leeftijd van 32.23 jaar ($SD = 10.06$), en waren ze reeds 22.59 maanden werkloos ($SD = 45.52$ maanden, mediaan = 10 maanden). Daarnaast was 43.7 % samenwonend of gehuwd, 7.4 % gescheiden of weduwe/weduwnaar en 48.9 % alleenstaand.

6.2 Opzet en Procedure

De data voor deze studie werden ingezameld in samenwerking met de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB). Op het moment van de data-inzameling bedroeg de werkloosheidsgraad in Vlaanderen 5.9%. De participanten van de studie werden aangesproken in een Werkwinkel in een grote Vlaamse stad. Werkwinkels zijn centra die in

samenwerking met verschillende overheidsdiensten (o.a. VDAB) de werkloze bevolking ondersteuning bieden tijdens hun werkloosheid en hen begeleiden in hun zoektocht naar een geschikte betaalde baan. Gedurende twee maanden werden alle werkloze individuen die de Werkwinkel bezochten, uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek. Er werd hierbij benadrukt dat elke deelname vrijwillig en anoniem gebeurde, dat de antwoorden alleen voor onderzoeksdoeleinden zouden gebruikt worden, dat participanten eerlijk konden antwoorden op basis van hun eigen mening of ervaringen, en dat er bijgevolg geen goede of foute antwoorden waren.

Er werden 273 personen benaderd, waarvan 257 instemden om deel te nemen aan het onderzoek, wat neerkomt op een antwoordratio van 94.14%. Van deze 257 participanten voldeden 26 mensen niet aan de criteria, waardoor onze uiteindelijke steekproef bestond uit 231 individuen. De participanten vulden een vragenlijst in die peilde naar persoonlijkheid, perceptie van tijdsstructuur, psychisch welzijn en demografische variabelen.

6.3 Meetinstrumenten

Big Five persoonlijkheid. Openheid voor ervaringen, consciëntieusheid, extraversie, vriendelijkheid en neuroticisme werden gemeten aan de hand van vijf schalen met elk 10 items uit de International Personality Item Pool (2001), in overeenstemming met de brede persoonlijkheidsfactoren uit de NEO Five Factor Inventory (Costa & McCrae, 1988; Goldberg, 1999). Hierbij werd gebruikt gemaakt van een Nederlandse vertaling ontwikkeld in voorgaand onderzoek (Van Hove, Van Hooft & Lievens, 2009). De deelnemers dienden aan te duiden op een 5-puntsschaal van 1 = *helemaal niet akkoord* tot 5 = *helemaal akkoord* in welke mate het betreffende item van toepassing was op zichzelf. Voorbeelditems zijn “Ik bruis van de ideeën” (openheid voor ervaringen, $\alpha = .79$), “Ik ben altijd goed voorbereid” (consciëntieusheid, $\alpha = .80$), “Ik voel me op mijn gemak in het gezelschap van andere mensen” (extraversie, $\alpha = .85$), “Ik pieker vaak” (neuroticisme, $\alpha = .87$) en “Ik respecteer

anderen” (vriendelijkheid, $\alpha = .74$). Het gemiddelde van deze items werd gebruikt als score voor elk van deze persoonlijkheidsfactoren.

Perceptie van tijdsstructuur. Deze variabele werd gemeten aan de hand van de Time Structure Questionnaire van Bond en Feather (1988), bestaande uit 20 items. Deze vragenlijst peilt naar de vijf dimensies van de perceptie van tijdsstructuur: doelgerichtheid, routine, oriëntatie op het heden, organisatie en volhardendheid. De items werden vertaald naar het Nederlands, gebruik makend van de vertaal-hervertaal methode. De participanten dienden de stellingen te scoren aan de hand van een 5-puntsschaal van 1 = *helemaal niet akkoord* tot 5 = *helemaal akkoord*. Een confirmatieve factoranalyse uitgevoerd met EQS 6.1 (Bentler, 2003) wees uit dat het verwachte vijf-factorenmodel aanvankelijk geen aanvaardbare fit met de data vertoonde, $\chi^2(160) = 337.29, p < .001, CFI = .811, RMSEA = .070$. Bovendien bleek dat vier items een lading lager dan .40 hadden op hun respectievelijke factor. Wanneer deze items verwijderd werden, toonde een confirmatieve factoranalyse op basis van de 16 overblijvende items aan dat het vijf-factorenmodel wel een voldoende fit bood, $\chi^2(94) = 155.1, p < .001, CFI = .924, RMSEA = .054$. Zie appendix voor een overzicht van de resterende items.

Daarenboven vertoonde het vijf-factorenmodel een significant betere fit dan een model met één globale factor perceptie van tijdsstructuur, $\Delta\chi^2(10) = 186.77, p < .001$, aangezien het één-factormodel een slechte fit vertoonde, $\chi^2(104) = 341.87, p < .001, CFI = .704, RMSEA = .101$. Hoewel dit aantoont dat het meer aangewezen is om te werken met afzonderlijke somscores voor de vijf subschalen, berekenen we ook een totale somscore (16 items, $\alpha = .91$), om de vergelijking mogelijk te maken met voorgaand onderzoek waarin meestal één enkele globale score van de perceptie van tijdsstructuur werd gehanteerd (bijv. Creed & Macintyre, 2001; George, 1991; Macan et al., 2010; Smythe & Robertson, 1999; Wanberg et al., 1997; Watt & Vodanovich, 1999). Voorbeelditems zijn: “Ik heb soms het gevoel dat mijn leven doelloos is” (omgekeerd gecodeerd, doelgerichtheid, drie items, $\alpha = .69$), “Ik volg een dagelijkse routine”

(routine, vier items, $\alpha = .66$), “Ik gebruik mijn tijd om na te denken over gemiste kansen in mijn leven” (omgekeerd gecodeerd, oriëntatie op het heden, twee items, $\alpha = .56$), “Soms vind ik het moeilijk om de dingen te organiseren die ik moet doen” (omgekeerd gecodeerd, organisatie, vier items, $\alpha = .72$) en “Als ik een activiteit gestart ben, geef ik het gemakkelijk op” (omgekeerd gecodeerd, volhardendheid, drie items, $\alpha = .78$).

Psychisch welzijn. Psychisch welzijn werd gemeten met de Nederlandse versie van de General Health Questionnaire van Goldberg (1972), ontwikkeld door Koeter en Ormel (1991). Voor dit onderzoek werd de GHQ-12 gebruikt, die 12 items omvat. Een voorbeelditem is: “Bent u de laatste tijd door zorgen veel slaap tekort gekomen?” Er werd gescoord op een 4-puntsschaal van 0 = *minder dan anders* tot 3 = *veel meer dan anders*. Alle items werden gehercodeerd, zodat hogere scores meer psychisch welzijn aangeven. Er werd een totale somscore berekend, waarbij hogere scores wijzen op hoger welzijn ($\alpha = .90$).

Controlevariabelen. Op basis van voorgaand onderzoek dat een verband vond tussen deze variabelen en tijdsstructuur (Bond & Feather, 1988; Kilpatrick & Trew, 1985; Rowley & Feather, 1987; Ström, 2002) werden geslacht (0 = *man*, 1 = *vrouw*), leeftijd (in jaren), werkloosheidsduur (in maanden) en werkrolcentraliteit opgenomen als controlevariabelen. Werkrolcentraliteit is een attitudinale variabele die de mate weergeeft waarin individuen meer belang hechten aan het hebben van een betaalde baan dan aan het geld dat ze er mee verdienen (Feather, 1990). Deze variabele werd gemeten aan de hand van vijf items van Warr, Cook en Wall (1979). Deze items werden gescoord op een 5-puntsschaal gaande van 1 = *helemaal niet akkoord* tot 5 = *helemaal akkoord*. Een voorbeelditem is: “Een betaalde baan hebben is erg belangrijk voor mij” ($\alpha = .80$).

7 Resultaten

De gemiddelden, standaarddeviaties en correlaties van alle onderzochte variabelen worden getoond in tabel 1. Alle dimensies van de perceptie van tijdsstructuur, met uitzondering van

routine, waren positief gerelateerd met psychisch welzijn tijdens werkloosheid. Aangaande persoonlijkheid, bleek dat hoe meer werklozen openstaan voor ervaringen, hoe meer volhardendheid ze vertoonden. Meer consciëntieuze individuen vertoonden meer doelgerichtheid, routine, organisatie en volhardendheid. Verder bleek dat meer extraverte individuen meer doelgerichtheid, organisatie en volhardendheid beleefden tijdens werkloosheid, evenals een hoger psychisch welzijn. Meer vriendelijke werklozen percipieerden meer doelgerichtheid, routine, organisatie en volhardendheid. Verder bleken meer neurotische mensen minder doelgerichtheid, oriëntatie op het heden, organisatie en volhardendheid te vertonen, evenals minder psychisch welzijn. Tot slot bleek dat meer consciëntieuze, extraverte en vriendelijke werklozen hogere totale somscores voor de perceptie van tijdsstructuur vertoonden, terwijl het bij meer neurotische mensen net omgekeerd was.

Tabel 1 hier ongeveer invoegen

Om de eerste hypothese betreffende de relatie tussen de perceptie van tijdsstructuur en psychisch welzijn tijdens werkloosheid te toetsen, werd een hiërarchische regressie-analyse uitgevoerd. Hierbij werden de controlevariabelen ingevoerd in de eerste stap en de vijf dimensies van de perceptie van tijdsstructuur in de tweede stap.

De resultaten in tabel 2 tonen dat de controlevariabelen geen voorspellende waarde hadden voor psychisch welzijn tijdens werkloosheid. In de tweede stap verklaarden de vijf dimensies van tijdsstructuur 30.4 % incrementele variantie, $F(2, 211) = 19.37, p < .001$. Hoe meer doelgerichtheid werklozen percipieerden en hoe meer ze leefden in het heden in plaats van te piekeren over het verleden of te dromen over de toekomst, hoe beter hun psychisch welzijn was. Vervolgens werd een tweede hiërarchische regressie-analyse uitgevoerd waarbij de totale

somscore voor de perceptie van tijdsstructuur werd toegevoegd in de tweede stap in plaats van de verschillende dimensies. Hieruit werd duidelijk dat de totale somscore 14.2 % incrementele variantie verklaarde, $F(1, 215) = 37.15, p < .001$. Hoe meer tijdsstructuur mensen globaal genomen percipieerden, hoe hoger hun psychisch welzijn was ($\beta = .39, p < .001$). Hypothese 1 werd bijgevolg gedeeltelijk bevestigd.

Tabel 2 hier ongeveer invoegen

De hypothesen betreffende persoonlijkheid en de perceptie van tijdsstructuur werden getoetst aan de hand van zes hiërarchische regressie-analyses. Hierbij werden de controlevariabelen in de eerste stap toegevoegd en de Big Five persoonlijkheidsfactoren in de tweede stap. De resultaten in tabel 3 wijzen uit dat de controlevariabelen significant bijdroegen aan de verklaarde variantie in routine (7.3%), $F(4,221) = 4.35, p = .002$, oriëntatie op het heden (4.4%), $F(4, 224) = 2.58, p = .007$, organisatie (10.1%), $F(4,225) = 6.35, p < .001$, volhardendheid (5.8%), $F(4,224) = 3.475, p = .009$, en de totale somscore voor de perceptie van tijdsstructuur (7.7%), $F(4,220) = 4.61, p = .001$. In tegenstelling tot mannen, leefden vrouwen meer in het heden in plaats van te piekeren over het verleden of te dromen over de toekomst. Oudere werklozen vertoonden meer organisatie, evenals een hogere totale somscore voor de perceptie van tijdsstructuur dan jongere werklozen. Daarenboven bleek dat mensen die meer werkrolcentraliteit vertoonden, meer routines, organisatie en volhardendheid percipieerden, evenals een hogere totale somscore voor tijdsstructuur vertoonden. In stap 2 verklaarden de Big Five persoonlijkheidsfactoren bijkomende variantie in doelgerichtheid (26.7%), $F(5, 218) = 16.12, p < .001$, routine (5.3%), $F(5, 216) = 2.64, p = .024$, oriëntatie op het heden (6.7%), $F(5,219) = 3.28, p = .007$, organisatie (26.8%), $F(5, 220) = 18.71, p < .001$, volhardendheid (29.2%), $F(5, 219) = 19.65, p < .001$ en de totale somscore voor de perceptie

van tijdsstructuur (34.3%), $F(5, 215) = 25.50, p < .001$. Hypothese 2 werd enkel bevestigd betreffende doelgerichtheid, aangezien de resultaten uitwezen dat mensen die meer openstaan voor ervaringen minder doelgerichtheid percipieerden. Meer consciëntieuze individuen beleefden meer doelgerichtheid, routines, organisatie en volhardendheid en vertoonden hogere totale somscores voor de perceptie van tijdsstructuur. Hypothese 3 werd dus grotendeels bevestigd. Verder bleek de perceptie van tijdsstructuur niet geassocieerd te zijn met extraversie of vriendelijkheid. Bijgevolg werden hypothesen 4 en 5 niet ondersteund. Tot slot toonden de resultaten aan dat meer neurotische personen lagere totale somscores voor de perceptie van tijdsstructuur vertoonden en minder doelgerichtheid, evenals minder oriëntatie op het heden beleefden. Hierdoor werd hypothese 6 gedeeltelijk bevestigd, meer specifiek met betrekking tot de totale somscore, doelgerichtheid en oriëntatie op het heden.

Tabel 3 hier ongeveer invoegen

Als laatste werd getoetst of de perceptie van tijdsstructuur de relatie tussen persoonlijkheid en psychisch welzijn tijdens werkloosheid medieerde. We volgden hiervoor de driestapsprocedure van Baron en Kenny (1986), die drie voorwaarden vooropstelt om te besluiten tot mediatie: (1) de onafhankelijke variabele dient de afhankelijke variabele te beïnvloeden, (2) de onafhankelijke variabele moet de mediërende variabele beïnvloeden, en (3) de mediërende variabele moet de afhankelijke variabele beïnvloeden als gecontroleerd wordt voor de onafhankelijke variabele terwijl de invloed van de onafhankelijke variabele op de afhankelijke variabele moet verminderen als gecontroleerd wordt voor de mediërende variabele. De tweede voorwaarde werd reeds getest in de voorgaande analyses (zie tabel 3). Daarnaast voerden we twee aanvullende hiërarchische regressie-analyses uit met psychisch welzijn als afhankelijke variabele om de eerste en derde voorwaarde te testen. Hierbij werden

de controlevariabelen toegevoegd in de eerste stap, de vijf persoonlijkheidsfactoren in de tweede stap en de perceptie van tijdsstructuur (ofwel de vijf dimensies ofwel totale somscore) in de derde stap. Wat de eerste voorwaarde van mediatie betreft, toont tabel 4 dat zowel mensen die meer neurotisch zijn als mensen die meer openstaan voor ervaringen een lager psychologisch welzijn vertoonden. Met betrekking tot de tweede voorwaarde, bleek uit tabel 3 dat mensen die meer openstaan voor ervaringen minder doelgerichtheid percipieerden, terwijl mensen die meer neurotisch waren minder doelgerichtheid en oriëntatie op het heden beleefden alsook lagere totale somscores voor de perceptie van tijdsstructuur vertoonden. Aangaande de derde voorwaarde, toont tabel 4 dat indien er gecontroleerd werd voor openheid voor ervaringen en neuroticisme, doelgerichtheid en oriëntatie op het heden nog steeds positief gerelateerd waren met psychisch welzijn tijdens werkloosheid. Daarenboven bleek dat in de derde stap de invloed van openheid voor ervaringen niet langer significant was en de invloed van neuroticisme kleiner, maar nog steeds significant. Sobeltesten (Preacher & Leonardelli, 2001) bevestigden de rol van doelgerichtheid ($z = -3.35, p < .001$) en oriëntatie op het heden ($z = -1.82, p = .034$) als mediators in de relatie tussen neuroticisme en psychisch welzijn, evenals die van doelgerichtheid als mediator in de relatie tussen openheid voor ervaringen en psychisch welzijn ($z = -2.31, p = .013$). Wanneer de totale somscore voor de perceptie van tijdsstructuur ($\beta = .39, p < .001$) werd toegevoegd in de laatste stap, nam de invloed van neuroticisme eveneens af ($\beta = -.27, p < .001$). Ook hier toonde een sobeltest aan dat de totale somscore de relatie tussen neuroticisme en psychisch welzijn medieerde ($z = -2.73, p = .003$). Op basis van deze resultaten kan gesteld worden dat hypothese 7 gedeeltelijk bevestigd werd. Meer neurotische werklozen rapporteerden minder doelgerichtheid en oriëntatie op het heden evenals een lagere totale somscore voor perceptie van tijdsstructuur, waardoor ze een lager psychisch welzijn beleefden. Werklozen die meer openstaan voor ervaringen, vertoonden minder doelgerichtheid en bijgevolg een lager psychisch welzijn.

Tabel 4 hier ongeveer invoegen

8 Discussie

8.1 Conclusies

Deze studie toonde, in navolging van eerdere studies, aan dat hoe meer tijdsstructuur werklozen percipieerden, hoe meer psychisch welzijn ze vertoonden (Bond & Feather, 1983; Feather & Bond, 1988; Wanberg et al., 1997). Gezien deze individuele verschillen in de perceptie van tijdsstructuur (en dus ook in psychisch welzijn), onderzocht de huidige studie bij een steekproef Vlaamse werklozen hoe iemands persoonlijkheid, zoals gemeten door de Big Five persoonlijkheidsfactoren, de perceptie van tijdsstructuur beïnvloedt. Dit leidde tot een aantal nieuwe inzichten in de werkloosheidsliteratuur.

Ten eerste bleek uit de resultaten dat het zinvol was om de multidimensionele benadering te gebruiken. Zo werd met confirmatieve factoranalyse aangetoond dat de perceptie van tijdsstructuur beter wordt gerepresenteerd door vijf afzonderlijke dimensies (doelgerichtheid, routine, oriëntatie op het heden, organisatie en volhardendheid) dan door één totale somscore, ook al paste voorgaand onderzoek meestal een dergelijke globale score toe (bijv. Creed & Macintyre, 2001; George, 1991; Wanberg et al., 1997). Bovendien vertoonden de afzonderlijke dimensies van de perceptie van tijdsstructuur verschillende relaties met de Big Five persoonlijkheidsfactoren en psychisch welzijn. Dit toont aan dat het onderzoeken van de verscheidene dimensies van de perceptie van tijdsstructuur zorgt voor een meer diepgaand en genuanceerd begrip van de perceptie van tijdsstructuur tijdens werkloosheid. Een laatste argument dat pleit voor een multidimensionele benadering is het feit dat de vijf dimensies samen meer dan dubbel zoveel variantie in psychisch welzijn verklaarden dan de totale somscore. Kortom: het zou waardevol zijn, mocht toekomstig onderzoek de

multidimensionele aanpak volgen om de perceptie van tijdsstructuur te conceptualiseren en te meten.

Ten tweede werd in de huidige studie vastgesteld dat hoe meer tijdsstructuur mensen percipieerden, hoe hoger hun psychisch welzijn was, wat in lijn is met eerdere meta-analytische bevindingen (McKee-Ryan et al., 2005). Een mogelijke verklaring betreffende doelgerichtheid is te vinden in het latente deprivatiemodel van Jahoda (1982). Als mensen hun betaalde baan verliezen, gaan de betekenisvolheid en de doelen die ze erdoor ervaren verloren en wordt hun welzijn aangetast. Wanneer werklozen echter via andere manieren dan via het hebben van een betaalde baan doelen of betekenisvolheid ervaren, zijn de negatieve consequenties van hun werkloosheid minder hoog (McKee-Ryan et al., 2005). Wat oriëntatie op het heden betreft, is het mogelijk dat werklozen die leven in het heden, meer op zoek zijn naar een nieuwe betaalde baan, in plaats van te piekeren over het verleden of te dromen over de toekomst, waardoor hun psychisch welzijn hoger is. Samenvattend tonen deze resultaten aan dat de perceptie van tijdsstructuur mensen kan ondersteunen bij het omgaan met het verlies van hun betaalde baan en zo hun psychisch welzijn op peil kan houden (McKee-Ryan et al., 2005).

Ten derde onderstreept onze studie het belang van persoonlijkheid als mogelijke verklarende factor voor de perceptie van tijdsstructuur tijdens werkloosheid. De vijf persoonlijkheidsfactoren verklaarden immers extra variantie bovenop de controlevariabelen in zowel de totale somscore voor de perceptie van tijdsstructuur als in elk van de vijf dimensies. Uit de resultaten bleek dat voornamelijk consciëntieusheid en neuroticisme de perceptie van tijdsstructuur beïnvloedden tijdens werkloosheid. Meer specifiek bleek dat meer consciëntieuze werklozen meer doelgerichtheid, routine, organisatie en volhardendheid beleefden en daarnaast ook een hogere totale somscore voor de perceptie van tijdsstructuur vertoonden. Meer consciëntieuze personen zijn geneigd om zichzelf meer doelen te stellen, te

plannen, te organiseren en vol te houden (Digman, 1990), en lijken dit dus ook te doen tijdens werkloosheid. Wat neuroticisme betreft, toonde voorgaand onderzoek reeds een negatieve relatie met de perceptie van tijdsstructuur aan bij studenten (Bond & Feather, 1988). De huidige resultaten tonen aan dat neurotische werklozen met voorgaande werkervaring eveneens geneigd waren zich zorgen te maken over hun werkloosheid, minder doelgerichtheid te ervaren en meer te piekeren over het verleden en de toekomst, waardoor ze hun tijdsgebruik als minder zinvol en gestructureerd percipieerden. Deze vaststelling is in lijn met de timemanagement literatuur die veronderstelt dat neurotische individuen meer problemen ervaren bij het organiseren van hun tijd (Claessens et al., 2007).

Wat de overige drie Big Five persoonlijkheidsfactoren betreft, vonden we dat mensen die meer openstaan voor ervaringen minder doelgerichtheid rapporteerden, terwijl extraversie noch vriendelijkheid van belang bleken te zijn voor de perceptie van tijdsstructuur. Wat openheid voor ervaringen betreft, kan dit resultaat mogelijk verklaard worden doordat deze mensen door hun baanverlies de prikkels en variatie die ze door hun werk kregen, nu niet meer ervaren. Hierdoor hadden ze misschien minder het gevoel dat hun tijd zinvol werd ingevuld (Digman, 1990). Extraversie en vriendelijkheid daarentegen hadden dan wel geen voorspellende waarde voor de perceptie van tijdsstructuur, maar correleerden er wel significant mee. Deze resultaten tonen aan dat de overige persoonlijkheidsfactoren, en dan vooral consciëntieusheid en neuroticisme, meer van belang zijn voor de perceptie van tijdsstructuur tijdens werkloosheid dan extraversie en vriendelijkheid.

Ten vierde werd in de huidige studie vastgesteld dat zowel mensen die meer openstaan voor ervaringen als individuen die meer neurotisch waren minder psychisch welzijn rapporteerden. Wat neuroticisme betreft, zijn onze bevindingen in lijn met eerder onderzoek van Creed, Muller en Machin (2001). Wat openheid voor ervaringen betreft, werd tot op heden, voor zover gekend, geen onderzoek verricht naar de relatie met psychisch welzijn tijdens

werkloosheid. Bovendien toonden we voor het eerst aan dat de relatie tussen persoonlijkheid en psychisch welzijn deels verklaard kan worden door de perceptie van tijdsstructuur. De perceptie van tijdsstructuur helpt mensen om te gaan met de negatieve gevolgen van werkloosheid (McKee-Ryan et al., 2005). Meerbepaald beleefden werklozen die meer openstaan voor ervaringen, minder doelgerichtheid en bijgevolg een lager psychisch welzijn. Meer neurotische werklozen percipieerden minder doelgerichtheid, oriëntatie op het heden en tijdsstructuur in het algemeen. Bijgevolg vertoonden deze werklozen een lager psychisch welzijn.

Tot slot stelden we in de huidige studie vast dat hoe meer werkrolcentraliteit werklozen vertoonden, hoe meer routine, organisatie en volhardendheid ze beleefden en hoe hoger hun totale somscore voor de perceptie van tijdsstructuur was. Dit is niet in lijn met de bevindingen van Rowley en Feather (1987), maar kan wel verklaard worden op basis van de definitie van werkrolcentraliteit. Werkrolcentraliteit wordt immers gedefinieerd als een attitudinale variabele die de mate weergeeft waarin individuen meer belang hechten aan het hebben van een betaalde baan dan aan het geld dat ze er mee verdienen (Feather, 1990). Eerder onderzoek wees uit dat deze variabele positief gerelateerd was aan het werkzoekgedrag van werklozen (Kanfer, Wanberg & Kantrowitz, 2001). Doordat hun werkzoekgedrag toeneemt, ervaren werklozen met een hogere werkrolcentraliteit mogelijk meer tijdsstructuur ten gevolge van het zoeken naar een nieuwe betaalde baan, wat ondersteund wordt door de resultaten van de huidige studie. Deze effecten verdwenen echter, wanneer persoonlijkheid werd toegevoegd aan de regressie-analyses, wat aantoont dat persoonlijkheid een belangrijkere rol heeft voor de perceptie van tijdsstructuur tijdens werkloosheid dan werkrolcentraliteit.

8.2 Beperkingen en Suggesties voor Toekomstig Onderzoek

Bij het interpreteren van de resultaten van dit onderzoek dienen een aantal beperkingen in rekening gebracht te worden. Een *eerste beperking* schuilt in het gebruik van zelfrapportering,

waarbij alle variabelen aan de hand van eenzelfde vragenlijst werden bevraagd. Het is daarom mogelijk dat monomethodevariantie onze resultaten deels beïnvloed heeft. Nochtans stelden we uiteenlopende relaties vast tussen persoonlijkheid, perceptie van tijdsstructuur en psychisch welzijn, hetgeen aantoont dat onze bevindingen niet enkel het gevolg zijn van monomethodevariantie. Daarenboven hebben we in lijn met gangbare aanbevelingen (Podsakoff, MacKenzie, Lee & Podsakoff, 2003) de kans op monomethodevariantie gereduceerd door gebruik te maken van een procedure waarbij anonimiteit werd gegarandeerd en de taaklast kleiner werd. Verder werden ook uitsluitend gevalideerde schalen uit voorgaand onderzoek gebruikt, waarvan de items zowel positief als negatief verwoord werden en tot slot hebben we ook gebruikt gemaakt van verschillende antwoordschalen en –ankers om de invloed van monomethodevariantie zo minimaal mogelijk te houden.

Een *tweede beperking* is het gebruik van een cross-sectionele opzet. Hierdoor was het onmogelijk om causale verbanden vast te stellen. Onze aanpak was echter gelijklopend met die uit eerdere studies waarin de determinerende waarde van persoonlijkheid voor de perceptie van tijdsstructuur en psychisch welzijn, evenals die van de perceptie van tijdsstructuur voor psychisch welzijn, werd onderzocht (Bond & Feather, 1988; Creed & Watson, 2003; Kilpatrick & Trew, 1985). Desalniettemin zou het een meerwaarde zijn, indien in toekomstig onderzoek een longitudinale opzet zou gehanteerd worden om causale relaties tussen persoonlijkheid, de perceptie van tijdsstructuur en psychisch welzijn in kaart te kunnen brengen. Aangezien de tewerkstellingsstatus van mensen kan veranderen doorheen de tijd, zou dergelijk design ook meer inzicht kunnen bieden in de dynamiek van de perceptie van tijdsstructuur (Wanberg et al., 1997).

Een *derde beperking* betrof de interne consistentiecoëfficiënt van de factor oriëntatie op het heden. Deze was relatief laag (.56) en valt eventueel te verklaren door het feit dat de schaal nog slechts twee items bevatte na de factoranalyse. Bovendien reflecteerden de twee

resterende items elk iets anders: het ene item geeft de mate weer waarin mensen stilstaan bij de toekomst, terwijl het andere item het nadenken over het verleden inhoudt. Toekomstige studies dienen deze schaal uit te breiden en te optimaliseren. Daarnaast zou het ook zinvol zijn mocht het volledig instrument in verder onderzoek geoptimaliseerd worden, aangezien de betrouwbaarheidscoëfficiënten van de overige schalen relatief laag waren in de huidige studie. *Tot slot* bestond onze steekproef uit Vlaamse werkloze individuen die minstens één maand werkloos waren en voordien al minstens drie maanden voltijds gewerkt hadden. Aangezien de participanten van onze steekproef – gezien hun bezoek aan de Werkwinkel – activiteiten ondernemen tijdens hun werkloosheid, kan dit enige selectie met zich hebben mee gebracht. Door hun regelmatige – verplichte – bezoeken aan de werkwinkel waar ze actief op zoek gaan naar een nieuwe betaalde baan is het mogelijk dat ze actiever zijn, meer doelen hebben en bijgevolg meer tijdsstructuur percipiëren dan werklozen die dit niet doen. Het zou zinvol zijn mocht in de toekomst het werkzoekgedrag van mensen in rekening gebracht kunnen worden, omdat dit hen een doel biedt tijdens werkloosheid, evenals een activiteit. Hierdoor ervaren ze mogelijk meer tijdsstructuur en bijgevolg een hoger psychisch welzijn. Desalniettemin biedt deze steekproef een correcter beeld omtrent de perceptie van tijdsstructuur bij werklozen dan vorige studies die bijna uitsluitend bij studenten werden uitgevoerd. Toekomstig onderzoek is nodig om de generaliseerbaarheid van onze bevindingen in andere populaties, contexten en landen te toetsen.

Verder zou het zinvol zijn, mochten toekomstige studies nagaan of de voorspellende waarde van de roleisen waar mensen mee geconfronteerd worden gedurende hun levensloop, eveneens in rekening worden gebracht. Voorgaande literatuur suggereerde reeds dat het hebben van kinderen bijvoorbeeld de perceptie van tijdsstructuur zou kunnen bepalen (Wanberg et al., 1997).

8.3 Praktische implicaties

Gezien de bevindingen heeft deze studie een aantal praktische implicaties voor de begeleiding van werklozen. De resultaten tonen immers aan dat de perceptie van tijdsstructuur, en meer specifiek doelgerichtheid en oriëntatie op het heden, de negatieve gevolgen die werkloosheid heeft voor het psychisch welzijn kan reduceren.

Bijgevolg is het van belang om werkloze individuen aan te moedigen om hun tijd op een waardevolle en doelgerichte manier in te vullen, zodat ze meer doelgerichtheid beleven.

Daarenboven dienen werklozen gemotiveerd te worden om eerder te leven in het heden en daaraan te werken (door bijvoorbeeld werk te zoeken) in plaats van te piekeren over het verleden of te dromen over de toekomst. Een mogelijkheid om dit te bereiken, is door het ontwikkelen en aanbieden van trainingsprogramma's gericht op het verhogen van de perceptie van tijdsstructuur en bijgevolg ook het psychisch welzijn van werklozen. Dergelijke trainingen kunnen bijvoorbeeld infomomenten omtrent psychisch welzijn en de perceptie van tijdsstructuur omvatten, evenals tips hoe problemen hieromtrent kunnen vermeden worden.

Daarnaast kan de perceptie van tijdsstructuur ontwikkeld worden door de werklozen oefeningen te geven waarin ze bijvoorbeeld een planning leren opstellen of doelstellingen te maken. Dergelijke training kan hun perceptie van tijdsstructuur positief beïnvloeden. Eerdere studies toonden reeds aan dat deelnemen aan dergelijke trainingsprogramma's het psychisch welzijn en de kansen op hertewerkstelling deden toenemen (Dunlop, 1997).

Gezien deze studie aantoonde dat persoonlijkheid bepalend is voor de perceptie van tijdsstructuur en psychisch welzijn tijdens werkloosheid is het mogelijk om risicogroepen – die het meeste voordeel zouden ervaren bij dergelijke praktische interventies – te identificeren en deze beter te ondersteunen. Uit de resultaten van deze studie blijkt dat voornamelijk individuen die meer neurotisch en minder consciëntieus zijn en die minder openstaan voor ervaringen, hun tijdsgebruik als minder gestructureerd en zinvol percipiëren en een lager

psychisch welzijn ervaren. Daarom is het aangeraden om vooral deze werklozen intensief te begeleiden en te trainen. Hierdoor zouden ze mogelijk meer tijdsstructuur percipiëren, wat hun psychisch welzijn ten goede zal komen.

Noten

1. We zouden graag de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) bedanken voor hun hulp bij het verzamelen van de data. Tevens erkennen wij het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen (FWO), dat dit onderzoek mee mogelijk maakte door het toekennen van een Postdoctorale Onderzoeksbeurs aan Greet Van Hoye.

Praktijkbox

- Gezien de positieve invloed van de perceptie van tijdsstructuur op psychisch welzijn tijdens werkloosheid, is het belangrijk om niet alleen curatief, maar ook preventief te handelen. Met preventiecampagnes kan men werklozen enerzijds wijzen op de negatieve consequenties van werkloosheid en het belang van de perceptie van tijdsstructuur en anderzijds tips verschaffen hoe ze problemen kunnen voorkomen.
- Begeleiders van werklozen kunnen trainingen ontwikkelen om werklozen aan te leren hoe ze zichzelf doelen kunnen stellen met een persoonlijk belang, een planning op te maken en actief te werken aan het heden (door bijvoorbeeld een nieuwe betaalde baan te zoeken). Hierdoor kan hun perceptie van tijdsstructuur en bijgevolg ook hun psychisch welzijn positief beïnvloed worden.
- Gezien het belang van persoonlijkheid voor de perceptie van tijdsstructuur en psychisch welzijn, dienen voornamelijk meer neurotische en minder consciëntieuze personen extra ondersteuning te krijgen indien nodig, zodat hun perceptie van tijdsstructuur, en bijgevolg ook hun psychisch welzijn, kunnen toenemen.

Literatuur

- Baron, R.M., & Kenny, D.A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology, 51*, 1173-1182.
- Barrick, M.R., & Mount, K.M. (1991). The big five personality dimensions and job performance: a meta-analysis. *Personnel Psychology, 44*, 1-27.
- Bentler, P.M. (2003). *EQS 6 Structural Equations Program Manual*. Encino, CA: Multivariate Software, Inc.
- Bond, M.J., & Feather, N.T. (1988). Some correlates of structure and purpose in the use of time. *Journal of Personality and Social Psychology, 55*, 321-329.
- Borkenau, P., & Ostendorf, F. , (1990). Comparing exploratory and confirmatory factor analysis: A study on the 5-factor model of personality. *Personality and Individual Differences, 11*, 515-524.
- Burt, C. D. B., & Kemp, S. (1999). Construction of activity duration and time management potential. *Applied Cognitive Psychology, 8*, 155 – 168.
- Claessens, B.J., Van Eerde, W., Rutte, C.G., & Roe, R.A. (2007). A review of the time management literature. *Personnel Review, 36*, 255 – 276.
- Costa, P. T., & McCrae (1988). From catalog to classification: Murray's needs and the five-factor model. *Journal of Personality and Social Psychology, 55*, 258-265.
- Costa, P.T., & McCrae, R.R. (1995). Domains and facets: Hierarchical personality assessment using the Revised NEO Personality Inventory. *Journal of Personality Assessment, 64*, 21-50.
- Costa, P.T., Terracciano, A., & McCrae, R.R. (2001). Gender differences in personality traits across cultures: Robust and surprising findings. *Journal of Personality and Social Psychology, 81*, 322-331.

- Creed, P. A., & Evans, B. M. (2002). Personality, well-being and deprivation theory. *Personality and Individual Differences*, 33, 1045-1054.
- Creed, P.A., & Macintyre, S.R. (2001). The relative effects of deprivation of the latent and manifest benefits of employment on the well-being of unemployed people. *Journal of Occupational Health Psychology*, 6, 324-331.
- Creed, P.A., Muller, J., & Machin, M.A. (2001). The role of satisfaction with occupational status, neuroticism, financial strain and categories of experience in predicting mental health in the unemployed. *Personality and Individual Differences*, 30, 435-447.
- Creed, P.A., & Watson, T. (2003). Age, gender, psychological well-being and the impact of losing the latent and manifest benefits of employment in unemployed people. *Australian Journal of Psychology*, 55, 95-103.
- DeNeve, K.M., & Cooper, H. (1998). The happy personality: a meta-analysis of 137 personality traits and subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 124(2), 197-230.
- De Witte, H. (2010). De Witte, H., Hooge, J. & Vanbelle, E. (2010). Do the long term unemployed adapt to unemployment? *Romanian Journal of Applied Psychology*, 12(1), 8-14.
- De Witte, H., & Wets, J. (1996). On the heterogeneity of the experience of long-term unemployment among young women. In P. De Goede, P. De Klaver, J., Van Ophem, C. Verhaar, & A. De Vries (Eds). *Youth: Unemployment, identity and policy* (pp. 65-85). Avebury: Aldershot.
- Digman, J.M. (1990). Personality structure: Emergence of the five factor model. *Annual Review of Psychology*, 41, 417-440.
- Dunlop, T. (1997). Work and the family: The impact of job loss on the family-wellbeing. *Journal of Child and Youth Care*, 11, 71-75.

- Feather, N. T. (1990). *The psychological impact of unemployment*. New York: Springer, Verlag.
- Feather, N.T., & Bond, M.J. (1983). Time structure and purposeful activity among employed and unemployed university graduates. *Journal of Occupational Psychology*, 56, 241-254.
- Feather, N.T., & Bond, M. (1994). Structure and purpose in the use of time. *Psychology of Future Orientation*, 32, 121-140.
- George, J.M. (1991). Time structure and purpose as a mediator of work-life linkages. *Journal of Applied Social Psychology*, 21, 296-314.
- Goldberg, D.P. (1972). *The Detection of Psychiatric Illness by Questionnaire*. Oxford: Oxford University Press.
- Goldberg, L.R. (1999). A broad-bandwidth, public domain, personality inventory measuring the lower-level facets of several five-factor models. In I. Mervielde, I. Deary, F. De Fruyt, & F. Ostendorf (Eds.), *Personality Psychology in Europe, Vol. 7* (p. 7-28). Tilburg, the Netherlands: Tilburg University Press.
- Hanisch, K.A. (1999). Job loss and unemployment research from 1994 to 1998: A review and recommendations for research and intervention. *Journal of Vocational Behavior*, 55, 188-220.
- Heymans, M., & Van Hoyer, G. (2005). Telewerk en organisatie-attractiviteit: een persoon – organisatiefit. *Gedrag en Organisatie*, 18, 199-209.
- Hofstee, W. K., de Raad, B., & Goldberg, L. R. (1992). Integration of the Big Five and circumplex approaches to trait structure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(1), 146-163.
- International Personality Item Pool (2001). *A scientific collaboratory for the development of advanced measures of personality traits and other individual differences*

(<http://ipip.ori.org/>). Internet website.

- Jahoda, M. (1982). *Employment and Unemployment: A Social-Psychological Analysis*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Kanfer, R., Wanberg, C. R., & Kantrowitz, T. M. (2001). Job search and employment: A personality–motivational analysis and meta-analytic review. *Journal of Applied Psychology*, 86, 837-855.
- Kilpatrick, R., & Trew, K. (1985). Life-styles and psychological well-being among unemployed men in Northern Ireland. *Journal of Occupational Psychology*, 58, 207-216.
- Koeter, M.W.J., & Ormel, J. (1991). *General Health Questionnaire: Manual Dutch version*. Lisse, the Netherlands: Swets & Zeitlinger.
- Macan, T., Gibson, M., & Cunningham, J. (2010). Will you remember to read this article later when you have time? The relationship between prospective memory and time management. *Personality and Individual Differences*, 48, 725-730.
- McKee-Ryan, F.M., Song, Z., Wanberg, C. R., & Kinicki, A.J. (2005). Psychological and physical well-being during unemployment: A meta-analytic study. *Journal of Applied Psychology*, 90, 53-76.
- Mudrack, P. E. (1999). Time structure and purpose, type A behaviour, and the protestant work ethic. *Journal of Organizational Behavior*, 20, 145-158.
- Paul, K.L., & Batinic, B. (2010). The need for work: Jahoda's latent functions of employment in a representative sample of the German population. *Journal of Organizational Behavior*, 31, 45-64.
- Paul, K.I., & Moser, K. (2009). Unemployment impairs mental health: Meta-analyses. *Journal of Vocational Behavior*, 74, 264-282.
- Podsakoff, P.M., MacKenzie, S.B., Lee, J.Y., & Podsakoff, N.P (2003). Common method

- biases in behavioral research: A critical view of the literature and recommended remedies. *Journal of Applied Psychology*, 88, 879-903.
- Preacher, K.J., & Leonardelli, G.J. (2001). *Calculation for the Sobel test: An interactive calculation tool for mediation tests* [Computer software]. Available from <http://www.quantpsy.org>
- Roccas, S., Sagiv, L., Schwartz, S.H., & Knafo, A. (2002). The big five personality factors and personal values. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28, 789-800.
- Rowley, J.M., & Feather, N.T. (1987). The impact of unemployment in relation to age and length of unemployment. *Journal of Occupational Psychology*, 60, 323-332.
- Smythe, J. F., & Robertson, I. (1999). Time-Related Individual Differences. *Time Society* September , 8,273-292.
- Ström, S. (2002). Unemployment and gendered divisions of domestic labor. *Acta Sociologica*, 45, 89-104.
- Van Hoyer, G., Van Hooft, E. A. J., & Lievens, F. (2009). Networking as a job search behaviour: A social network perspective. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 82, 661-682.
- Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (2010). VDAB Werkloosheidsbericht november 2010. Gedownload op 07/12/2010 van vdab.be/trends/notendop/Werkloosheidsbericht_november_2010.pdf
- Wanberg, C.R., Griffiths, R.F., & Gavin, M.B. (1997). Time structure and unemployment: A longitudinal investigation. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 70, 75-95.
- Warr, P. B. (1987). *Work, unemployment and mental health*. Oxford: Oxford University Press.
- Warr, P., Cook, J., & Wall, T. (1979). Scales for the measurement of some work attitudes and aspects of psychological well-being. *Journal of Occupational Psychology*, 52, 129-

148.

Watt, J. D., & Vodanovich, S. J. (2002). Boredom Proneness and Psychosocial Development.

The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied Issue: Volume 133, 303 –

314.

Wessman, A. E. (1973). Personality and the subjective experience of time. In N.T. Feather

(1994). Structure and purpose in the use of time. *Psychology of Future Orientation*,

32, 121-140.

Tabel 1 Gemiddelden, Standaarddeviaties, Correlaties en Interne Consistentiecoëfficiënten

Variabelen	<i>M</i>	<i>SD</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1. Geslacht ^a	0.47	.50	-															
2. Werkloosheidsduur (in maanden)	22.59	45.52	.13*	-														
3. Leeftijd (in jaren)	32.23	10.06	.14*	.26**	-													
4. Werkrolcentraliteit	3.80	0.88	.03	-.06	.04	(.80)												
5. Openheid voor ervaringen	3.56	0.60	-.06	-.01	-.01	.14*	(.79)											
6. Consciëntieusheid	3.59	0.63	.13	-.04	.15*	.36**	.31**	(.80)										
7. Extraversie	3.42	0.72	-.05	-.01	-.05	.19**	.44**	.31**	(.85)									
8. Vriendelijkheid	3.74	0.56	.25**	-.02	-.02	.32**	.29**	.47**	.25**	(.74)								
9. Neuroticisme	2.79	0.77	.14*	-.01	.03	-.12	-.16*	-.38**	-.38**	-.27**	(.87)							
10. Doelgerichtheid	10.45	2.94	-.05	-.02	.07	.04	.02	.39**	.23**	.16**	-.42**	(.69)						
11. Routine	12.61	3.22	.15*	.09	.14*	.19**	.04	.27**	-.02	.17*	-.00	.07	(.66)					
12. Oriëntatie op het heden	5.78	1.87	.13*	-.08	.05	-.10	-.12	.06	-.02	-.00	-.17*	.23**	-.11	(.56)				
13. Organisatie	13.88	3.54	.11	.08	.23**	.22**	.11	.57**	.20**	.22**	-.29**	.53**	.25**	.24**	(.72)			
14. Volhardendheid	11.66	2.74	.05	.07	.07	.22**	.14*	.57**	.18**	.23**	-.31**	.53**	.10	.13	.65**	(.78)		
15. Totale somscore tijdsstructuur	54.34	9.46	.11	.06	.18	.20**	.08	.61**	.20**	.25**	-.37**	.73**	.46**	.36**	.86**	.76**	(.91)	
16. Psychisch welzijn	23.41	7.31	-.12	-.05	-.14*	-.07	-.06	.06	.16*	.03	-.42**	.51**	-.10	.27**	.23**	.20**	.32**	(.90)

Noot. Ten gevolge van ontbrekende waarden varieert *N* van 227 tot 231. De interne consistentiecoëfficiënten (α) zijn te vinden op de diagonaal.

^a0 = man, 1 = vrouw.

* $p < .05$. ** $p < .01$.

Tabel 2 Hiërarchische Regressie-Analyse met Psychisch Welzijn als Afhankelijke Variabele en de Vijf Dimensies van Perceptie van Tijdsstructuur als Onafhankelijke Variabelen

Predictor	Stap 1	Stap 2
<i>Controlevariabelen</i>		
Geslacht ^a	-.12	-.11
Werkloosheidsduur (in maanden)	-.01	.04
Leeftijd (in jaren)	-.11	-.16**
Werkrolcentraliteit	-.03	.01
<i>Perceptie van tijdsstructuur</i>		
Doelgerichtheid		.51**
Routine		-.09
Oriëntatie op het heden		.17**
Organisatie		.05
Volhardendheid		-.10
R^2	.033	.337**
Adjusted R^2	.015	.309**
ΔR^2	.033	.304**

Noot. $N = 220$. De waarden in de tabel zijn gestandaardiseerde regressiecoëfficiënten (β).

^a 0 = man, 1 = vrouw.

* $p < .05$. ** $p < .01$.

Tabel 3 Hiërarchische Regressie-Analyse met de Vijf Dimensies van Perceptie van Tijdsstructuur als Afhankelijke Variabelen en de Big Five Persoonlijkheidsfactoren als Onafhankelijke Variabelen

Predictor	Doelgerichtheid		Routine		Oriëntatie op het heden		Organisatie		Volhardendheid		Totale Somscore Tijdsstructuur	
	Stap 1	Stap 2	Stap 1	Stap 2	Stap 1	Stap 2	Stap 1	Stap 2	Stap 1	Stap 2	Stap 1	Stap 2
<i>Controlevariabelen</i>												
Geslacht ^a	-.06	-.05	.12	.07	.14*	.19**	.07	.05	.02	-.01	.08	.06
Werkloosheidsduur (in maanden)	-.03	-.02	.06	.09	-.12	-.13*	.04	.06	.07	.10	.02	.05
Leeftijd (in jaren)	.08	.04	.10	.05	.07	.07	.20**	.14*	.04	-.03	.15*	.09
Werkrolcentraliteit	.04	-.12	.24**	.12	-.12	-.13	.21**	.04	.23**	.04	.20**	.01
<i>Persoonlijkheid</i>												
Openheid voor ervaringen		-.17*		-.02		-.11		-.07		-.03		-.12
Consciëntieusheid		.35**		.27**		.05		.54**		.56**		.57**
Extraversie		.12		-.09		-.03		.05		-.02		.02
Vriendelijkheid		-.02		.04		-.08		-.10		-.06		-.07
Neuroticisme		-.28**		.08		-.25**		-.18		-.12		-.19**
R^2	.010	.277**	.073**	.126**	.044*	.111**	.101**	.369**	.058**	.350**	.077**	.420**
Adjusted R^2	-.008	.247**	.056**	.090**	.027*	.074**	.085**	.344**	.042**	.323**	.061**	.396**
ΔR^2	.010	.267**	.073**	.053*	.044**	.067**	.101**	.268**	.058**	.292**	.077**	.343**

Noot. Ten gevolge van ontbrekende waarden varieert N van 224 tot 229. De waarden in de tabel zijn de gestandaardiseerde regressiegewichten (β).

^a 0 = man, 1 = vrouw .

* $p < .05$. ** $p < .01$.

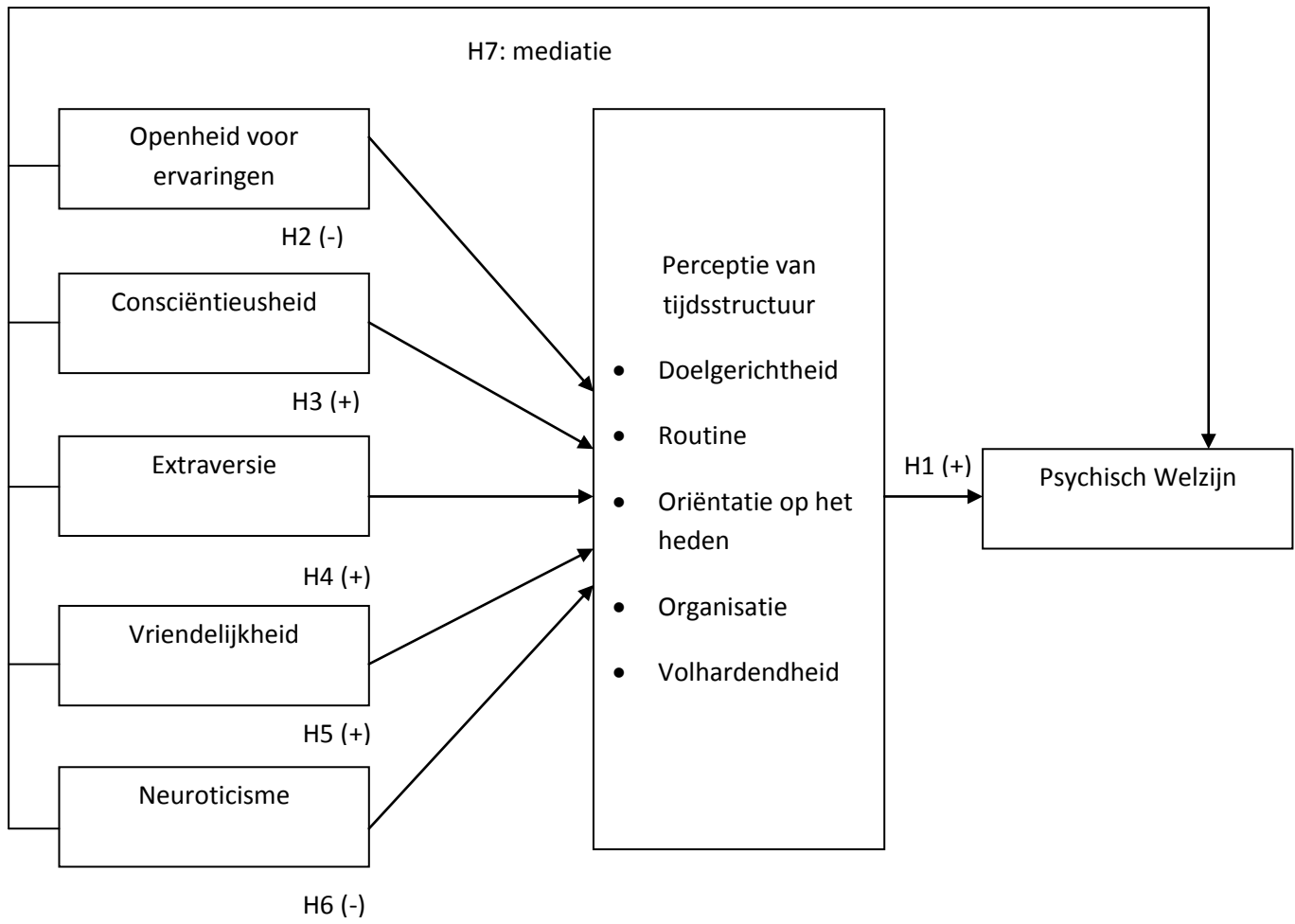
Tabel 4 Hiërarchische Regressie-Analyse met Psychisch Welzijn als Afhankelijke Variabele en de Big Five Persoonlijkheidsfactoren en de Vijf Dimensies van Perceptie van Tijdsstructuur als Onafhankelijke Variabelen

Predictor	Stap 1	Stap 2	Stap 3
<i>Controlevariabelen</i>			
Geslacht ^a	-.12	-.07	-.08
Werkloosheidsduur (in maanden)	-.01	-.03	.01
Leeftijd (in jaren)	-.11	-.10	-.14
Werkrolcentraliteit	-.03	-.08	-.00
<i>Persoonlijkheid</i>			
Openheid voor ervaringen		-.14*	-.06
Consciëntieusheid		-.04	-.19*
Extraversie		.09	.04
Vriendelijkheid		.02	.05
Neuroticisme		-.41**	-.24**
<i>Perceptie van tijdsstructuur</i>			
Doelgerichtheid			.43**
Routine			-.06
Oriëntatie op het heden			.13*
Organisatie			.08
Volhardendheid			-.04
R^2	.033	.213**	.392**
Adjusted R^2	.015	.179**	.351**
ΔR^2	.033	.180**	.179**

Noot. $N = 220$. De waarden in de tabel zijn de gestandaardiseerde regressiegewichten (β).

^a 0 = man, 1 = vrouw.

* $p < .05$. ** $p < .01$.

Figuur 1 Onderzoeksmodel met de 7 hypothesen

Appendix: Overzicht Items Perceptie van Tijdsstructuur

DOELGERICHTHEID

Ik heb soms het gevoel dat mijn leven doelloos is.*

Ik heb soms het gevoel dat mijn dagelijkse activiteiten zinloos zijn.

Ik raak soms verveeld van mijn dagelijkse activiteiten.*

ROUTINE

Ik volg een dagelijkse routine.

Er is een patroon terug te vinden in de activiteiten die ik in de loop van de week onderneem.

Ik kan op het einde van de week zeggen hoeveel uren ik zinvol bezig ben geweest.

Mijn activiteiten zorgen voor structuur in mijn dag.

ORIËNTATIE OP HET HEDEN

Ik gebruik mijn tijd om na te denken over gemiste kansen in mijn leven.*

Ik gebruik mijn tijd om na te denken over mijn toekomst.*

ORGANISATIE

Ik vind het moeilijk om de dingen die ik moet doen te organiseren.*

Ik weet vaak niet wat ik de volgende dag zal doen.*

Als ik iets moet doen, duurt het lang vooraleer ik er aan begin.*

Ik heb de neiging om zonder reden van de ene activiteit naar de andere over te schakelen in de loop van de dag.*

VOLHARDENDHEID

Als ik een activiteit gestart ben, vind ik het moeilijk om die af te werken.*

Als ik een activiteit gestart ben, geef ik het gemakkelijk op.*

Enmaal ik een activiteit begonnen ben, heb ik moeite om ze af te werken.*

** Deze items werden gespiegeld in de analyses*

Psychological Well-being during Unemployment: the Role of Personality and Perception of Time Structure

Unemployed people report lower levels of psychological well-being than employed individuals. However, when unemployed individuals perceive their use of time to be structured and purposive, this negative effect of unemployment on psychological well-being is reduced. This study investigated whether personality – as measured by the Big Five framework – determined the perception of time structure. In a sample of 231 Flemish unemployed people, we found that the more sense of purpose and present orientation individuals showed, the higher their psychological well-being was. Concerning the relation between personality and the perception of time structure, unemployed people with more openness to experience reported less sense of purpose. More conscientious individuals showed more sense of purpose, routine, organization, and present orientation. More neurotic individuals perceived less sense of purpose and present orientation. Finally, more neurotic unemployed individuals with more openness for experience showed lower psychological well-being, due to their lower perception of time structure.

Keywords: Unemployment, psychological well-being, time structure, personality, Big Five